

Komentarji

— Se o svobodi tiska

...vett bi rad poboljšal ka-
... (To je tudi krščansko
"rešitve" socialnega
...). Ves srečen bi bil,
... kapitalisti prostovoljno
... merde delavcem, skraj-
... delovne ure in najeli več
... delavcev. To je namen Ni-
... Ampak kapitalisti nočejo
... silno godrnjajo, zato je
... konfuzija na vseh kon-
... krajih Amerike.
... podjetniki res tako hu-
... Res nimajo nič srca?
... odgovora je dal kavar-
... Theodore Rahutis iz Gary-
... ki je prvi izgubil mo-
... orla, ker se ni držal po-
... Nire. Rahutis ima 40 na-
... v in na delu jih je
... po 10 ur dnevno, plačeval
... po 14c na uro.
... mu je vlada vzela znak
... in ga poklicala na odgo-
... je dejal — kakor poročajo
... — ves skesan: "Podpisal
... Niro z iskrenostjo in rad
... držal pogojev, a ne morem.
... kar sem imel, sem invest-
... v svoje podjetje. Če zvišam
... in najmem več delav-
... da bo zadostno Niri, mi
... ni ostalo. Dobička ne bo
... Zastonj pa ne maram vidi-
... podjetja, rajši zaprem vse
... Meni je žal orla, ali
... pa si ne morem."
... Ako bi bil ta človek
... bi lahko rekli: Zapri,
... in pogini! Svet se ne bo
... zaradi tega. Pa ni izje-
... Vsi privatni podjetniki o-
... podjetja zaradi svo-
... dobička, ne zato, da bodo
... zasluzili. Dobro ali zlob-
... nima tu nič opraviti —
... imamo s sistemom. Si-
... je pa tak, da brez privatne
... blička ni produkcije. In
... plače velike in vsi delavci
... je malo ali nič dobič-
... Volk sit in koza cela ne
... hit!

... je poboljšavanje privat-
... kapitalizma nespametno.
... pot je — proč s privat-
... dobičkom! Socializacija!

10,000 delavcev ob kre- maciji Hillquita

Ogromna množica se poslovila
od svojega voditelja

New York. — Več ko 10,000
socialističnih delavcev je zadnje
sredo napolnilo in obstopilo pro-
store Cooper Union ob zadnjih
obredih ob truplu Morrisa Hill-
quita, socialističnega voditelja,
ki je podlegel dolgi bolezni.
Milwauški župan Hoan je bil
med govorniki, ki so se poslovili
od svojega pokojnega sodruga.
Truplo je nato bilo odpeljano v
krematorij in upeljeno.
Morris Hillquit — kakor smo
že omenili — je bil 32 let, to je
od njene ustanovitve, aktiven v
vodstvu socialistične stranke v
Združenih državah. Po smrti
Victorja Bergerja je bil pred-
sednik stranke in eksekutive in
skoz dolgo dobo — od leta 1907
— je bil član eksekutive, poleg
tega pa še član socialistične in-
ternacionale. Vrh tega je bil
glavni pravni zastopnik unije
krojaških delavcev, ki izdeluje-
jo ženske obleke.

Komedija v Philadelphiji

Philadelphia, Pa. — Zadnje
dni je policija tu prišla 27 čla-
nov organizacije, ki se imenuje
"Khaki Shirts" (srajce olivne
barve), torej nekaki fašisti. Nj-
hov vodja, Arthur J. Smith, ki
je prej grozil, da pride še te dni
na čelu poldrugega milijona ob-
oroženih Američanov v Wash-
ington in "instalira Roosevelta
za diktatorja," je neslavno po-
begnil skoz okno, ko je policija
prihajala v njegovo pisarno. Z
njim vred je izginilo okrog
\$2000, ki so bili last organizaci-
je. Khaki-srajčarji so zdaj sil-
no jezni na svojega "generala,"
ki jih je tako potegnil. Bil je na-
vaden raket za prodajanje srajc
po visoki ceni.

PINCHOT OBVE- STIL RUDARJE O 'VELIKI ZMAGI'

Naznanil je rudarjem, da se je
jeklarski trust podal in pri-
znal njihovo unijo. — Baroni
v Kentuckiju odslavlja jo u-
nijske rudarje

Pittsburgh, Pa., 15. okt. —
Martin Ryan, vodja rebelnih ru-
darjev v okraju Fayette, je več-
raj informiral rudarje, da obve-
stilo gospodarja Pinchota še ne
odgovarja resnici. Frickova
družba še ni sprejela vseh po-
gojev rudarske unije!

Pittsburgh, Pa., 14. okt. —
Governor Pinchot je večeraj na-
znanil stavkujočim rudarjem v
okraju Fayette, da so izvojevali
"veliko zmago." Jeklarski trust
se je podal in podpisal pogodbo
z rudarsko unijo; zadnji jeklar-
ski baroni, ki operirajo premo-
govnike in ki so se doslej upira-
li, so zdaj sprejeli pogoje unije
glede tehničarja, jamskih ko-
mitejev in odpisa unijskih pri-
spevkov. Vsako nadaljnje pike-
tiranje je zdaj nepotrebno. Vsi
rudarji naj se vrnejo takoj na
delo!

Washington, D. C. — Predsed-
nik Roosevelt je bil večeraj in-
formiran, da se je 20 jeklarskih
podjetnikov podalo in podpisalo
pogoje rudarske unije. Med tem
je pa posredovalni delavski od-
bor prejel pritožbe rudarjev iz
zapadnega Kentuckija, da se on-
dotne premogovniške družbe no-
čejo držati pravilnika niti po-
godb z unijo. Odslovile so že 600
rudarjev, ki so člani unije U-
WA, drugim pa grozijo z nasil-
jem, če se ne pridružio kom-
panijski uniji.

Federalni posredovalni od-
bor je pozval obožene barone
na odgovor, da odgovorili so br-
zozjavno, da ne pridejo. Senator
Wagner, predsednik delavskega
odbora, je dejal, da uporne opo-
ratorje prisilijo k zaslišanju.

Austrijski sociali- sti pred krizo

Nova grožnja generalne stavke
in revolucije

Dunaj, 15. okt. — Avstrijska
socialistična stranka je imela
včeraj izredno konferenco, na
kateri so bili kot gostje tudi za-
stopniki socialistične stranke
Francije, Anglije, Belgije, Hol-
landije, Švice in Čehoslovakije.
Diktator Dollfuss ni motil te
konference. Avstrijski sociali-
sti so na tem zborovanju radi-
kalno predrugačili svoj politični
program in taktiko; odrekli
se uniji z Nemčijo in se izjavili
za neodvisno in strogo demokrati-
čno avstrijsko republiko, ki
naj skuša dobiti od Lige nar-
dov zagotovilo, da ji bodo ve-
sile jamčile status Švice, to je
neutralski.

Dunaj, 14. okt. — Včeraj se
je pojavil nov socialistični list
"Die Wahrheit," ki urgira del-
avce v Avstriji na generalni
štrajk in revolucijo kot zadnji
odgovor na fašistično kontrolo
dežele. Apel se glasi, če sociali-
sti nočejo riskirati svojih živ-
ljenj v vstaji proti Mussoliniju,
ki diktira Avstriji po svojem
hlapecu Dollfussu, tedaj naj opu-
stijo boj tudi proti Hitlerju.

Dollfuss je vzel v vladu kneza
Stahrenberga, voditelja avstrijs-
kih fašistov in monarhistov. E-
na izmed monarhističnih frak-
cij, ki se imenuje "Kaisertreue
Volkspartei," je začela agitira-
ti za odpravo zakona, na temel-
ju katerega je bila habsburška
dinastija izgnana iz Avstrije. To
je razburilo druge monarhistič-
ne frakcije, ki se zdaj pripravajo
med seboj, če je že ali ni še čas
za povratek Habsburžanov.

Težki udarci padajo po hitlerjevski Nemčiji

Na razorožitveni konferenci je
dobil zasnovo, ameriški po-
slanik ga je okražil in devet
držav protestira proti napa-
dom

Zeneva, 14. okt. — Nemški
diktator Hitler je dobil zadnje
dni precej diplomatskih klofut.
Prvo mu je dal krmarni odsek
razorožitvene konference, v ka-
terem imajo Francija, Anglija
in Amerika večino. Odsek je za-
vrzel zahteve Nemčije za enako-
pravnost v orožju in užitni
Hitler je odpoklical nemškega
delegata Rudolfa Naddolnya v
Berlin.

Zadnji četrtak je ameriški po-
slanik William E. Dodd v Berli-
nu v svojem govoru pred po-
družnico ameriške trgovske
zbornice ožigosal avtokracijo in
ekonomski nacionalizem. Dodd
ni imenoval nikogar, toda jasno
je bilo, da misli Hitlerjevo "tre-
tje cesarstvo." Hitlerjevi so ta-
kaj uganili in smatralo Doddov
govor za direkten afront.

Vrhu tega je pa osem evrop-
skih držav, okorajzenih po ener-
gičnem nastopu ameriške vlade,
poslalo ostre proteste v Berlin
proti nacijskim napadom na dr-
žavljane dotičnih dežel. Sledeče
države poleg Združenih držav
protestirajo in zahtevajo, da mo-
ra biti konec nasilja nad tujci
v Nemčiji, ki nočejo pozdravljati
fašističnih zastav: Španija, An-
glija, Holandija, Švica, Poljska,
Avstrija, Čehoslovakija in so-
vjetska Rusija.

Ameriški poslanik je v svo-
jem protestu naštel 28 slučajev
nasilja, ki so jih izvršili podvi-
jani naciji nad ameriški držav-
ljani od 3. marca do 10. ok-
tobra. Od vseh napadalcev sta
bila, kolikor je ameriškim kon-
zulum znano, samo dva aretirana,
a kaj se je potem zgodilo z
njima, če sta bila sploh kazno-
vana, o tem ni nič znanega.
Nemški listi prav nič ne poro-
čajo o teh napadih.

Unije izplačale podpore nad 50 milijonov

Washington. — Od prošle do
sedanje konvencije Ameriške

FEDERACIJA SE IZREKLA ZA BOJ- KOT NEMCIJE

Hitlerjev barbarizem v Nemčiji
ostro odigosan, v isti sapi je
pa kritika padla tudi po Ru-
siji, Italiji in Kitajski, kjer
"svobodne unije" niso dovo-
ljene

Washington, D. C., 14. okt. —
Ameriška delavska federacija
je včeraj zaključila svojo 53. let-
no konvencijo in na zaključni se-
ji je sprejela resolucijo za boj
kot vsega blaga iz Nemčije, ki i-
ma trajati toliko časa, dokler ne
bo tamkaj spet dovoljeno orga-
niziranje delavcev v svobodnih
unijah.

Eden sam delegat je glasoval
proti bojkotu. To je bil Andrew
Furuseh, zastopnik unije mor-
narjev, ki je dejal, da je resolu-
cija nevarna, ker lahko provoci-
ra nesoglasje med delavci Ame-
rike in spravi ameriško vlado v
zadrego.

Resolucija je izzvala soglasno
in živo obojanje Hitlerjevega
režima in njegovih barbaričnih
eksesov; govornik za govornik-
om je žigosal nacije in njihovo
uničenje delavskih organizacij
ter postopanje z židi.

Ko je resolucijski odbor pred-
ložil bojkotno resolucijo, je po-
jasnil, da fašistična Nemčija ni
edina, ki zasluži bojkot ameri-
škega delavstva. Rusija s svo-
jim komunizmom, Italija s svo-
jim fašizmom, Kitajski s svo-
jim kaosom so tudi zatle svo-
bodne delavske organizacije —
in vse so enake obsodbe vredne.
Predsednik Green je pa dodal,
da bojkot naj se za enkrat tiče
samo Nemčije.

Green in vsi ostali člani ekse-
kutive so bili ponovno izvoljeni.
San Francisco v Californiji je
bil izbran za konvencijo v pri-
hodnjem letu.

Konvencija je sprejela resolu-
cijo, v kateri se federacija iz-
reka, da bo podpirala Roosevelta
pri izvajanju Nire, obenem se
pa bo borila za revizijo pravil-
nikov z namenom, da se delov-
nik v splošnem skrajša na 30 ur
v tednu in minimalna mezza po-
nekod zviša. Nadalje se je fe-
deracija izrekla za hitro izvajanje
zakona za javna dela, proti
nadaljnjim mezdinim redukcijam
federalnih nameščencev in za e-
nergično kazensko postopanje
federalnih oblasti napram vsem
delodajalcem, ki kršijo pravilni-
ke NRA.

Bomba raznesla letalo v zraku!

Chicago. — Potniško letalo
United Air linije, ki je zadnji
torek s sedmimi osebami vred
treščilo na tla v plamenu pri
Chestertonu, Ind., je imelo pe-
klenjski stroj, skrit med tovorom,
ki je eksplodiral v zraku in po-
vzročil uničenje in smrt vseh.
Tako je pojasnil zadnji petek D.
B. Colyer, podpredsednik United
Air linije, na podlagi dokazov,
ki so jih našli med ostanki uni-
čenega letala. Odkod in kakaj je
prišla bomba v letalo, Colyer ni-
ma pojma.

Spominski dan za Hillquitom

Chicago. — Danes ob osemih
zvečer, ponedeljek dne 16. okt.,
se vrši v Delavskem liceju na
Ogden in Kedzie ave. spominski
shod za Morrisom Hillquitom.
Shod prirede razne delavske
strokovne in podpore organizaci-
cije in socialistična stranka o-
kraja Cook. Nastopi več govor-
nikov v angleškem in židovskem
jeziku. Valed shoda je bila pre-
meščena mesečna seja central-
nega odbora socialistične stran-
ke na prihodnji ponedeljek. Na
shod vabljeni vsi.

delavske federacije so unije iz-
plačale razne podpore svojim
članom v znesku \$51,448,000,
leto prej pa \$39,961,000, pravi
poročilo eksekutive.

Hitler provociral svetovno krizo

Nacijska vlada potegnla Nemčijo iz Lige narodov in z
razorožitvene konference. Rajhstag razpuščen in 12.
novembra bodo volitve, ki bodo obenem plebiscit, če
"nemški narod" odobrava Hitlerjevo stališče. Silna
panika po Evropi; strah pred vojno. "Nemčija je
vrgla krinko s sebe," pravijo v Parizu

Jeklarski stavkarji šli v Washington

Od vladnega delavskega odbora
zahtevajo, da prisili družbo na
priznanje unije

Washington. — (FP) — Jek-
larski stavkarji v Weirtonu,
W. Va., in Steubenville, O., so
poslali v Washington deputaci-
jo šestih delavcev, ki so prišli
v spremstvu predsednika Amal-
gamated Iron & Steel Workers
unije M. F. Tigheja in kongres-
nika Ramsayaja pred vladni de-
lavski odbor s prošnjo, naj Na-
tional Steel kompanijo prisili na
priznanje unije.

Ker ni bilo v Washingtonu
predsednika odbora senatorja
Wagnerja, je deputacija šla do
tajnika Williama Leisersona in
mu predložila zadevo.

Na stavki je 11,000 jeklarskih
delavcev pri omenjeni družbi.
Tri tedne je stavka potekala
mirno, zadnje čase pa je policija
še parkrat navallila na pike-
te. Do nemirov je prišlo, ko je
družba pričela uvažati skeba. Na
stavko so bili odšli vsi delavci ra-
zen v družbini elektrarni, ki za-
laga s razsvetljavo tudi mesto
Weirton.

Tighe je rekel, da so v unijo
pristopili vsi delavci pri tej
družbi, ki je še nedolgo tega tr-
dila, da ima v svoji kompanijs-
ki uniji 58% uslužbencev. E-
den član deputacije je bivši ur-
adnik kompanijske unije, sedaj
pa aktiven v pravi delavski u-
niji.

Delavski odbor bo moral rešiti
vprašanje priznanja unije, ki
je glavna zahteva stavkarjev.

Zanimiva debata o Bogu

Atelistični profesor in prote-
stantski teolog v besedni bitki

Chicago. — Dr. Max Otto,
profesor filozofije na wisconsin-
ski univerzi, in Frederick C.
Grant, predsednik protestant-
skega seminarja Western-Seabury
v Evanstonu, sta pred ne-
kaj dnevi debatirala v prostori-
h univerze Northwestern o
vprašanju "Ali more znanost
sprejeti Boga?" Dvorana je bila
natlačena poslušalcev.

"Vprašanje pred nami je po-
polnoma negativno," je rekel dr.
Otto v teku debate. Vsi afirmati-
vni odgovori so že bili na re-
šet in spoznani za pomanjkljive.
Bog in znanost sta dve ne-
spravni nasprotavi, ki se ne da-
sta harmonizirati kakor ne gre-
sta skupaj sladoled in ogenj.
Metode znanstva so enotne in v
velikem kontrastu s teološkimi
dlakosepostmi. Ako vzameš
Boga v znanstven eksperiment,
imaš opraviti z nekontrolno
stvarjo, ki ti lahko uniči znanost.
Cesar ne more znanost
preizkusiti, tega ne more spre-
jeti. Znanost je že toliko dogna-
la, da na svetu in v vesoljstvu
ni ničesar, kar bi bilo zunaj me-
ja preizkusne možnosti."

Dr. Otto je orisal v glavnem
vero v Boga od najstarejših ča-
sov do Kalvina. Ta vera se deli
v dve glavni veji: vera v osebn-
no božanstvo in posmrtno plači-
lo ali kazen ter vera v neoseb-
nega boga Spinoze. Njegov za-
ključek je bil, da je vera do-
sledno znak pomanjkanja poziti-
vnega znanja. Vera vedno za-
temni človeški um, nikdar ga ne
razsvetli.

Grant je v svojem odgovoru
dejtal, da se 90 odstotkov stri-

Berlin, 15. okt. — Hitlerjeva
vlada je večeraj naznanila, da
Nemčija izstopa iz Lige narodov
in z razorožitvene konference,
ker ne dobi enakopravnosti v
orožju. "Nemčija neče biti su-
ženjska, druge vrste država za
večne čase," je dejal sinoči Hit-
ler v svojem govoru v radio,
"zato pojde sama svojo pot na-
prej."

Takoj nato je prišlo drugo
uradno naznanilo. Predsednik
Hindenburg, ki je zdaj je figu-
ra, je razpustil parlament. Raz-
pisane so nove volitve, ki se vrše
12. novembra; te volitve bodo
obenem plebiscit, če nemški na-
rod odobrava stališče, ki ga je
zavzel njegov "Fuehrer" (vod-
ja).

(Volitve za novo zbornico v
Nemčiji so velika zagonetka.
Kdo bo smel kandidirati? Edi-
na legalna stranka v Nemčiji so
fašisti, ki bodo edini lahko kan-
didirali. Fašisti so danes "nem-
ški narod"! Volitve bodo velika
farsa.)

Akcija vlade je izzvala nar-
avnost blazno navdušenje mno-
šic, ki so pijane fašistične pro-
pagande. Po vseh nemških me-
stih so danes silne demonstra-
cije za Hitlerja in "svobodno
Nemčijo, ki ni več v sušnosti
versajske pogodbe."

Zeneva, 15. okt. — Sklep nem-
ške vlade, da Nemčija zapusti
razorožitveno konferenco in is-
stopi iz Lige narodov, je prvi
hip deloval ko bomba na kroge
Lige. Danes se vrši izredna,
nujnostna seja zastopnikov An-
glije, Francije in Italije, ki se
domejo, ali bodo nadaljevali
razorožitveno konferenco ali ne
in kakšno stališče vzamejo na-
pram Nemčiji. Na tej seji so-
deluje tudi ameriški zastopnik
Davis.

Načrt velike četvorice, ki je
Hitlerja tako raskočil, določa,
da Nemčija dobi ravnopravnost
v orožju šele po osmih letih; v
teh časih se bodo druge velesile
razoroževale, dokler ne dosežejo
stopnje, na kateri je danes Nem-
čija.

Paris, 15. okt. — "Nemčija je
končno vrgla masko s sebe in
pokazala svoj pravi obraz," so
izjavili oficijelni krogi Francije.
Časopjaje razburja javnost s iz-
javami, da je razorožitvena
pogajanja konec in rezultat Hit-
lerjeve akcije bo intenzivno obo-
roževanje Evrope. Iz glavnih
meat južnovzhodne Evrope pri-
hajajo vesti o veliki paniki in
strahu pred novo vojno.

Spet dva sovjetska uradnika zaprija v Mandžuriji

Moskva, 14. okt. — Sovjetsko
časopisje poroča, da sta bila zad-
nje dni spet dva sovjetska urad-
nika kitajske vzhodne železnice
aretirana v Mandžuriji. Doslej
je bilo skupno osem ruskih ur-
adnikov aretiranih. Napetost
med sovjeti in Japonsko valed
omenjene železnice naračča
dnevno.

Unija Railway Carmen ustano- vila 100 postojank

Chicago. — V avgustu in
septembru je glavni urad brat-
ovčine Railway Carmen, de-
lavcev, ki grade in popravljajo
železniške vagonce, izdal 100 čar-
terjev 100 novim krajevnim
postojankam.

nja s prof. Ottojem, v ostalem
je pa poudarjal star argument:
če veda priznava, da se vsemir
izteka kakor ura, tedaj mora
priznati, da ga je neko navil.
Sicer pa morajo znanstveniki
sami odgovoriti, če znanost
sprejme Boga.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE POMOČNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society.Narodnina: za Zdravne drave (liven Chi-
cago) in Kanao \$5.00 na leto, \$2.50 na pol
leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Clevelo
\$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za in-
termedijne \$2.00.Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$5.00 per year,
Chicago and Clevelo \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.Cena oglasa po dogovoru.—Kopirati se ne
vredajo.
Advertising rates on agreement.—Manu-
scripts will not be returned.Naslov na vsi, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2827-55 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

138

Domač drobiž

Obiskovalci razstave

Chicago. — Svetovno razstavo
in urad SNPJ so obiskali: Matja
Gorinšek, Little Falls, N. Y.;
Jennie Furlan, Little Falls, N.
Y.; Fannie Basetich, So. Chi-
cago.

Avtna nesreča

Cleveland. — Avto je povozil
Jennie Bratović in njeno 10-let-
no hčerko Angelino pred Grdi-
novno dvorano na St. Clair ave.
Mati leži v nezavesti in bo tež-
ko ostala, hčerka je pa le lahko
pobita.

Vlom v trgovino

Cleveland. — Neznani tatovi
so zadnji teden ponovno vlomili
v prodajalno slovenskega trgo-
vca Pollacka v Slov. nar. domu,
toda Pollack jih je odpodil s
strelji. To je že šesti vlom v slo-
venske prodajalnice v Sloven-
skem narodnem domu.

Deček umri

Canonsburg, Pa. — V nedeljo,
1. oktobra, je umrl Joe Šušter-
šiču trinajstletni sinček Stan-
ley. Poleg staršev zapušača tri
brate in tri sestre.Stališče ADF napram črn-
cem nespremenjenoDelegat Randolph je zahteval,
da federacija uposi zamorske
organizatorje, ki naj bi sode-
lovali v unijskih kampanjahWashington, D. C. — (FP) —
Pereče vprašanje zapostavlja-
nja zamorskih delavcev, katere
nekateri strokovne unije odkla-
njajo kot člane, je ostalo nere-
šeno. Poročilo odseka, ki se
nanaša na to stvar in ga je kon-
vencija Ameriške delavske fed-
eracije sprejela, ni spremenilo
situacije. Poročilo poudarja, da
federacija kot taka ne ovira za-
morcem vstopanja v unije in je
celo naklonjena organiziranju
vseh zamorskih kakor tudi be-
lopoltnih delavcev, toda ne mo-
re diktirati mednarodnim uni-
jam glede članstva. Tako bodo
tudi v bodoče obstajale unije,
kakor sta na primer unija že-
lezniških klerkov, ki ne spreje-
ma zamorcev, in unija strojni-
kov, ki jim zabranjuje vstop in-
direktno.Resolucija, katero je predložil
delegat A. P. Randolph, pred-
sednik bratovščine železniških
postreškov, vsebuječa zahtevo,
da federacija uposi zamorske
organizatorje, ki naj bi sode-
lovali pri organiziranju delavcev
v smislu Industrijskega zakona,
je bila izročena eksekutivi.
Konvencija se je strinjala s
priporočilom odseka, da eksek-
utivni svet upošteva sugestijo,
ako bo imel za tako akcijo po-
trebne fondе. V sedanjih raz-
merah, ko je blagajna federaci-
je šibka, je dvomljivo, da bi fe-
deracija trošila denar za plače-
vanje zamorskih organizator-
jev.Delegat R. Burt, tajnik unije
pralniških delavcev, je dejal, da
so lastniki pralnic najbolj aro-
gantni med delodajalci. Tudi
Nira je določila zelo nizek mi-
nimum za delavce, ki so upo-
stveni v pralnicah. Na jugu je
tedenska plača teh delavcev le
\$6.30.Konvencija je sprejela sklep,
da bo federacija finančno pod-
pirala organizatorje kampan-
je štirih unij. Te organizacije
so unija živilskih delavcev,
kamnosekov, odrskih delavcev
in lesnih delavcev.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

S potovanja

Herminie, Pa. — Na prošnjo
uprave Proletarca sem se podal
na agitacijo v vzhodni del Penn-
sylvanije in v državo New York.
Odsel sem 11. septembra in us-
tavil sem se v Scrantonu, Pa.
Voznja na busu iz Irwina do
Scrantona stane \$8. To omenjam
v informacijo drugim zastopni-
kom JSZ ali Prosvete, da bodo
lahko stvar pojasnili. Jaz sem
bil informiran, naj grem naj-
prej v Little Falls, N. Y., potem
v Gowando in od tu na antraci-
tno polje. Tega nasveta sem se
držal in naročil več tiskovin, ka-
tere naj bi se mi dostavilo v Lit-
tle Fallsu. Pisal sem sicer Jos.
Snoju; ki je potoval v teh kra-
jih, toda njegov odgovor in in-
formacije sem prejel prepozno.
Ker nisem mogel dobiti pravih
informacij glede Little Fallsa,
sem šel v Scranton.Ako hoče človek potovati iz
Pittsburgha proti vzhodu, je
najbolje, da gre naravnost v Go-
wando in od tam v Buffalo, Ro-
chester in Little Falls, od tam
nazaj na antracit, Forest City,
Scranton in okolico, Wilkes-Bar-
re in okolico, potem Johnstown
ali pa začeti obratno.V Throopu, Pa., sem se us-
tavil pri J. Oreshku. On je dober
član SNPJ in agitator ter za-
stopnik delavskih publikacij.
Spremljal me je na moji poti in
mi dal tudi prenočišče. Od tu
sem odšel v Forest City, kjer je
velika slovenska naselbina. Slo-
venci predstavljajo eno tretjino
volilcev in imajo svojega rojaka
za župana. Piše se Muhich. Fo-
rest City z okolico šteje okrog
12,000 prebivalcev. Veliko naših
ljudi živi v okolici in so zapo-
sleni povečini v premovalnikih.
Trdo delo je mnogim uničilo
zdravje in jih pognalo v prer-
ni grob.Rojaki so mi šli na roke pri
agitaciji. Najprej sem se us-
tavil pri J. Paušku. On me je vo-
zil v spremstvu sod. Ratajca in
nekaj drugih rojakov. Sod. Ra-
tajec je poleg Naceta Zlember-
gerja eden najstarejših bojevni-
kov za našo stvar med Slovenci.
Za časa mojega bivanja sem se
ustavil pri A. Zaitzu, ki je zelo
delaven sodrug in agitator, ka-
kor tudi njegova soproga, ki je
tajnica kluba JSZ. Pozabiti ne
smem tudi njenih bratov Draš-
ler. Zlasti Frank Drašler se je
odlikoval pri aranžiranju shoda
v Zvonovi dvorani. Akoprav je
deževalo, je nabijal plakate na
drogove. Pozabiti ne smem Kau-
čiča, ki me je pripeljal nazaj v
Scranton, kjer sem imel govor
pred člani društva št. 513 SNPJ,
Providence, Pa. V okolici Scran-
tona sem obiskal n a s e l b i n e
Throop, Providence, Wilkes-Bar-
re, Luzerne, Miners Mills, Ha-
nover in Nanticoke. V zadnji
naselbini je aktiven Henrik Pe-
čarič, kateri je javnosti dobro
znan po svojih dopisih v delav-
skih listih. Sod. Pečarič mi je
šel v vseh ozirih na roke. Raz-
kazoval mi je tudi hrib, na ka-
terem se vidijo velike udrtine,
ki so nastale, ko so pobrali pre-
mog. Tukaj delavce zelo izkori-
ščajo, zlasti so izkoriščani pri
kontraktne delu.V Hanoverju sva nameravala
s Pečaričem sklicati javni shod
na prostem, ker je tukaj pre-
malo Slovencev, da bi priredili
shod zame v dvorani, kajti na-
jemnina je precej draga. V teh
naselbinah mora vsak dobiti
permit, drugače se politični shod
ne more vršiti. Lastniki dvoran
so pod vplivom kompanij in nje-
nih politikov. Šla sva po permit,
toda župana nisva dobila v ura-
du. Njegova uradnica nama je
povedala, da ona ne sme dati do-
voljenja za socialistična preda-
vanja. Oglasila sva se v žu-
panovem uradu tudi popoldne,
toda župan je odšel v Wilkes-
Barre. S shodom torej ni bilo
nič.V Luzernu sem se nastanil pri
družini J. Matičich. Kot on ta-
ko je tudi njegova žena vneto
zagovornica delavskih pravic.
Pri agitaciji mi je pomagal An-
dy Petkovšek, Miners Mills, v
Wilkes-Barre pa Frank Gall. Od
tu sem šel v Little Falls, ampak
ne naravnost. Z busom sem se
peljal samo do Utice in potem v
Little Falls. Vozil sem se od pol-
nočestih do štirih popoldne. Naj-prej sem se oglasil pri Cvetičar-
ju, ki me je potem odpeljal k
Fr. Petašu. On in njegova so-
proga sta zelo postrežljiva člo-
veka. Pri njima sem se nahajal
več dni. Njun dom stoji na le-
pem kraju, od koder je krasen
razgled po okolici. Little Falls
šteje 11,000 prebivalcev, med
katerimi je od 50 do 75 sloven-
skih družin. Petaš je zelo ak-
tiven agitator. Imeli smo tukaj
tudi shod, ki je bil precej uspe-
šen. Tri dni me je vozil okrog
Jos. Cvetičar s svojim avtomobi-
lom. Obiskala sva več sloven-
skih farmarjev, med katerimi
sem našel na stare znanca. An-
ton Tome, ki je prej bival v
Greensburgu, Pa., ima zelo le-
po farmo in veliko glav živine.
Lepo farmo ima tudi A. Slivšek,
ki je prej živel v Herminie. O-
ba sta se naročila na Proletar-
ca. V Elm Creeku je šest sloven-
skih farmarjev, ki se pečajo z
živinorejo in kokošjerejo. Neka-
teri slovenski farmarji v državi
New York so precej premožni.
Mnogi so prej delali v premo-
valnikih in so se potem preselili
na farme.Iz Little Fallsa sem odpoto-
val proti Buffalu. Kraji, čez ka-
tere sem se vozil, so zelo lepi, to-
da delavci nimajo velikih kori-
sti od tega. V Buffalu sem se
najprej ustavil pri Jos. Krenu.
V spremstvu njegovega sina
sem si nekoliko ogledal mesto.
Oglasil sem se pri A. Zakrjasku,
pri katerem sem tudi preno-
čil par noči. Obiskala sva kakih
deset slovenskih družin, potem
pa me je odpeljal v Niagara
Falls. Žal, da nisem imel veliko
časa na razpolago, da bi si ogle-
dal poleg slovitega vodopada tu-
di druge znamenitosti.V Gowando sem se peljal s
Krenovim zetom. Tam sem obi-
skal Jamesa Dekleva, kjer sem
tudi prebil par noči. Pri agitaci-
ji mi je pomagal eden od nje-
govih gostačev in pa John Kan-
tel in John Matekovich. Organi-
zirali smo socialistični klub in
Matekovich je bil izvoljen za taj-
nika, njegova prijazna soproga
za organizatorico, John Kantel
pa za blagajnika. Zapisnikar je
tudi izkušeno dečko, toda njegovo
ime sem pozabil.V Gowandi so Slovenci pove-
čini zaposleni v usnjarni. Dela-
jo stalno in ne občutijo depre-
sije. Slovenskih družin je v tem
mestu krog 75 in imajo svoje do-
mове in dvorane.Moje tritedensko potovanje
sem končal v Johnstownu, toda
v kratkem bom šel spet na pot.
Ako bi bil vedel, da bodo naša
društva preklicala proslavo 25-
letnice zaradi stavke, bi se bil
lahko zamudil na potovanju dva
meseca in uspeh bi bil nedvom-
no večji, ker bi lahko obiskal
mnogo rojakov. Vaceno pa je bi-lo potovanje uspešno, kajti vi-
del sem veliko zanimivih stva-
ri. Dobil sem 47 naročnikov Pro-
letarcu, za American Guardian
20 in štiri za New York Volks-
zeitung. Prodaj sem socialistič-
nih knjig v vsoti \$20 in dobil
\$12 podpore Proletarcu. Ome-
nim naj, da tega ne bi dosegel,
ako mi ne bi šli rojaki na roko
pri agitaciji.Danes je potrebno, da smo vsi
aktivni v agitaciji za odpravo
kapitalističnega sistema, ki iz-
korišča delavce. Bogatini, ki
predstavljajo štiri odstotke a-
meriškega prebivalstva, posedu-
jejo 80 odstotkov bogastva te
dežele. Te krivice je treba od-
praviti in odpravljene bodo, ka-
dar bodo delavci postali zavedni.
Anton Zornik.

Časopisje in delavstvo

Nanticoke, Pa. — V večer-
nem listu z dne 2. okt. sem čit-
al: "Man held without bail for
attack on local child, little girl
less than three years of age."Človeku se zježijo lasje, ko
čita take strašne, nečloveške
stvari. Pohotnejš je star 26 let.
Ime mu je James Hester. Svo-
jō žrtev je pograbil v nekem
stoječem avtu, jo nesel par blo-
kōv proč in zlorabil — še ne tri
leta staro dekletce! Zverinsko
početje nestvora, ki ne spada
med človeško družbo. Izveden-
ci pravijo, da so takih slučajev
mnogokrat krive razmere, pode-
dovanost slabega razuma itd.
Vsekakor bi se morale take be-
stijalnosti preprečiti. Pohotnejš
je dejal po izvršenem zločinu,
da se dejanja niti ne spominja.Meščansko časopisje se kaj-
pak masti ob takih in sličnih
senzacionalnih vesteh, ki jih je
polno. Za dobro in podučno
građivo nima prostora niti v
notranjih straneh, medtem ko
opisuje umore na drobno na
prvih straneh. Taka je vzgoja
naše blažene civilizacije. Ljudje
čita in ponavljajo grozodej-
stva. Prav je, da se zločine ob-
javi, ni pa jih treba poveliča-
vati.Slovenci vemo, da Prosvete in
Proletarca ne prekaša noben
drugi slovenski list v Ameriki.
Kljub temu se tema listoma
ljudje odtegujejo. Preveč resni-
če je v njima. Ljudje hočejo
"lahkih" stvari, puhlih povesti,
šund romanov itd. S takim gra-
divom se opajajo.Lokalni boji so bili vedno de-
lavstvu v škodo. Zato se jih
mora preprečiti. Rudarska or-
ganizacija je zadnja leta postala
brez moči. Nastali so razni
boji in bilo je vse uničeno, ru-
darji pa so ostali na milost in
nemilost baronom premoga, kot
sužnji. Mezda je šla naglo dol,
razmere so postale neznesne. Na
antracitu je boj za unijo. Ne-
kateri hočejo to, drugi ono. So
proti Lewisovi mašini. Medtem
pa se kapitalisti vesele, ker se
delavstvo prepira. Listi vsegane poročajo, mnogo se nalašč
zamolči.Rudarska organizacija UM-
WA pridobiva na članstvu.
Mnogo se je očitalo njenemu za-
krknjenemu vodstvu, in to po
pravici. Mnogo je bilo zakriv-
ljenega, kar ni bilo nikdar v
korist rudarjem. V Illinoisu
imajo Progressivno rudarsko u-
nijo. To je rudarska unija, ki
so si jo sami izbrali in ustanov-
vili. Ima vse pogoje za razvoj,
stavijo se ji pa razne zapreke
od kapitalistov in njihovih pod-
repnikov. Lewis je proti tej u-
niji, rudarji pa so odločno proti
njemu. Kaj se bo izcimilo iz
vsega tega, je težko reči. Lah-
ko pa pride tudi v Ameriki do
fašizma. Potem bo še slabše.Na 26. sept. se je tukaj vrši-
la velika parada za Niro. Mnō-
žica je bila velika. Kaj smo vi-
deli? Navadno patriotično pa-
rado, ki nima nobenega pome-
na. Sama paradiranja ne bodo
nasitila delavstva.Ameriško delavstvo je čudna
stvar. Ne mara ne unije ne
svoje politične stranke. Vse dr-
vi za demokrati ali republikanci,
kakor pač nanese. Edina poli-
tična stranka za ameriško de-
lavstvo je soc. stranka, ki ima
zdrav in trden program, kate-
rega bi moral podpirati vsak
delavec. Nedavno tega je go-
voril D. Hoppes. Povedal je
marsikaj zanimivega. Udeležba
je bila dobra, slovenskih delav-
cev pa malo.Ko to pišem, je preteklo leto
dni, odkar sem šel iz rova, ko
mi je bilo ogroženo življenje.
Od takrat sem malo delal. Moja
želja je, da se bi delavstvo bolj
zanimalo za svoje industrijske
organizacije. Predvsem pa naj
bi se zanimalo za soc. stranko,
ki je resnično delavska stranka.
— Na 3. okt. je preteklo leto dni
ko je bil v rovu ubit Frank
Junc. Ubila ga je električna
žica. Na 21. dec. bo leto odkar
je zgubil življenje Joe Serek.
Blag jima spomin!

Henrik Pečarič, 447.

Zahvala

Claridge, Pa. — Podpisani se
zahvalim gl. odbornikom za pod-
poro, ki so mi jo poslali, da sem
plačal assessment za tri mesece.
Nadalje se zahvalim odborni-
kom in članom društva št. 7, ki
so prošnjo odobrili. Hvala vsem
skupaj.Tukajšnjih razmer ne bom o-
pisoval, ker so slabe za delavce
kakor drugod.

Matt Regina, 7.

RAZNE VESTI

Pleteninarska uslija se zopet obr-
nila na vladoWashington. — Emil Rieve,
predsednik pleteninarske unije,
je vladnemu delavskemu odboru
predložil zadevo Merril Hosiersy
kompanije iz Hornella, N. Y.,
kjer je 400 delavcev na stavki
že nad pet tednov. Družba neče
priznati unije, ker bi morala
plačevati po deset dolarjev več
na teden, da bi dosegla unijaško
lestvico. Rieve zahteva, da od-
bor prisili kompanijo na prizna-
nje unije, kar je zahteva stav-
karjev.

Upton Sinclair ima tožbo

New York. — Rosika Schwim-
mer, znana pacifistka, je vložila
proti pisatelju Uptonu Sinclair-
ju in bivšemu filmskemu mag-
natu William Foxu tožbo za
\$100,000 odškodnine zaradi neke-
ga odstavka v zadnji Sinclair-
jevi knjigi "Upton Sinclair Pre-
sents William Fox." Schwim-
merjeva pravi, da je v tistem
odstavku označena kot "velika
hinavka." Odstavek se tiče nje-
nega romanja s Fordom v Ev-
ropo za mir za časa svetovne
vojne.Tehniki zahtevajo lestvice pri
javnih delihWashington. — Urad notra-
njega tajnika Ickesa je te dni
posetila deputacija nove unije
tehničarjev — inženirjev, kemi-
stov in sličnih poklicev — ki mu
je predložila unijaški pravilnik.
Ickes je deputaciji kazal naklo-
njenost, rekel pa je, naj vložijo
pismene zagovore za mezno
lestvico.Tehniki zahtevajo enako mi-
nimalno plačo pri javnih delih
kakor velja za slične službe po-
določbah civil service. Minimal-
na plača v vladni službi je \$65

Pismo iz Clevelanda

Važno vprašanje na glasov-
— Klubova prireditiv. —
den računski stroj. — Kje
atentatorji?Clevelandski slovenski vol-
ki so se namenili ostati do
dne 7. novembra, ker njih
kandidati niso prodri pri
marnih volitvah, naj to nam
opuste, kajti pred volitve bo
šlo tudi važno vprašanje
rastle pokojnine. In dolga
aleherna slovenskega dela
volica v Clevelandu je, da
suje ZA starostno pokoj-
Tudi društvo V boj št. 53
je na svoji redni seji dne
m. soglasno sklenilo, da se
lira v tem smislu na vse
volitve: VSI na volitve dne
novembra in glasujte ZA
rostno pokojnino!Clevelandskim rojakom,
zanimajo za prireditiv klub
49, ki se bo vršila dne 29. o-
bra v Slovenskem delavskem
mu na Waterloo cesti, spom-
veselo vest, da bo sodelova-
leg drugih tudi mr. A. Ep-
naš sijajni komik, ki bo na-
pil v enodejanski burki "Ka-
kar". Z njim bodo sodelova-
Coff, A. Prime, miss Ogra-
mladi violinisti Frank S.
Clevelandski rojaki, kateri
boče imenitnega zabavnega
žitka, naj torej ne
dne 29. oktobra v S. D. I.
prireditiv kluba št. 49.
bo prišel, mu ne bo žal.Zadnjič sem pozabil om-
da je mr. Steblaj odpovedal
delovanje zato, ker bo
dne (29. okt.) zaposlen z
njem v Slovenskem društ-
domu v Euclidu, kjer se
šila prireditiv nekega žen-
društva. Dotično društvo
prvotno sklenilo, da se pe-
tev vrši dne 22. okt., pozna-
je ta sklep spremenilo in
Stebblaj, ki je obljubil svo-
moč temu društvu, je bil
tega prisiljen odpovedati
lovanje na naši prireditiv
je storil le nerad. To spo-
zato, da ne bi kdo sodil, da
je mr. Steblaj namenoma
na cedilu, kar ne odgovar-
nici.Koliko je dvakrat ve-
1824? Po mojem računu
ampak urednik A. D. zn-
gače računati. On pravi,
dvakrat več kot 1824 nič
nič manj kot 3455. Mož,
zadnje čase zelo gorko s
komuniste, se je namre-
vesnil, ker je dobil komu-
ni kandidat Ford "dvakr-
glasov kot socialist Wheel-
jih je dobil 1824, dočim
dobil Ford 3455. Le kje
Lojze učil računati?Preiskava atentata na
je po vseh znakih sodeč
zaspala spanje pravice
tudi Lojze molči o smrti
devi. Nemara mu res
di? Ampak mi smo pa
rom radovedni ...A. D. ugotavlja, da
venski delavski dom v
woodu stal 11,000,000
milijonov) dolarjev, dane
vreden samo še 18,000
najst tisoč) dolarjev. P-
ma v skladu z Lojzotovi-
nom računanja ...

I. Jontez-Podgoričan

Otoška bastilja za ga-
Washington, D. C. —
vlada je sklenila, da p-
vse famozne gange, us-
lje in raketirje iz federa-
porov po deželi na otok A-
ki se nahaja eno miljo-
Francisca. Na otoku je
ča, ki je doslej služila
ške kaznjence. Okrog 50
kov, med katerimi je tudi
pone, bodo takoj prepel-za izvežbane tehnike, \$45
nior." \$35 za pomočnike
za profesionaliste na teder
V privatni službi sedaj
tehnik prejemajo izredno
plače, od \$15 naprej na
Pred tremi meseci so se
organizirati v unijo, ki
članov v New Yorku in
ne postojanke že tudi v
večjih mestih.Homatije na Kubi: dva kubanska diplomata, Carlos Finlay
in Manuel Sterling, v Washingtonu, kjer pledirata za priznanje
novega režima.

Reševanje Stružanov

ki se je širiti smrad, grozi epidemija, ljudem poleg hrane primanjkuje tudi pitne vode

Struge, 26. septembra.

Voda v ubogi stružanski dolini je začela večeraj ponoči upadati. Požiralniki v Potiskavcu in Kolenču vabljeno požirajo ogromne količine vode. Vendar ni dovolj, da bo vsa kotlina najmanj nekaj dni pod vodo. Šele, ko voda docela izginila iz kotline, bo mogla točno ugotoviti, in ta bo velika.

Ljudje se bojijo, da bo takrat nastal polom. Voda bo namreč dole izpodjedla temelje in razrahljala zidovje, kar imelo za posledico, da se bo razlila hiše in gospodarska objekta.

Prebivalstvo se je danes že pomirilo od prestopnega strahu. En sam polom na poplavljenih domove pa jih ni v oči solze grenkega čaja. Danes je mogoče poročati "Jutra" izvedeti še nekatere podrobnosti, ki dokazujejo, da se žalostnejši ljudi, ki jih je zatekla v soboto epidemija. Mnoge družine so počasi ravno k topli večerji, ko se namadno prihrumela voda. Bilo je strašno bučanje, ki je bilo strašno bučanje, ki je bilo strašno bučanje.

Vsi so od mize, zgrabili, ki jim je prišlo slučajno pod noge in pobegnili taki, kakršni bili, na visoka mesta po hribih.

"Za sem pograbil," je pripovedoval kmet iz Podtaborja, "skledo žganecv na mizi in jo zbežal. Tako sem bil v sili. V sobi sem imel še nekaj dinarjev od izkupička, ki ga sem prodal za nekaj centov. Nekateri niso bili tako srečni. Voda je bila tako hitro, da je visoko narasla. Zanašla se, da bo poplavlila kakor v Prevalju, samo del polja. Na jim je drla od vseh strani v hiše, skednje in hleve, kakor brez uma poskakali iz vode in jo prebredili do sušnosti. Voda je sprotila podoben valjake in kozolce in jih zalivala s seboj. Iz Kolenče je voda valjala seboj nekateri gospodarske objekte prav v Podtaborju, kjer jih je poplavlila na dno.

meni se je preril mož pri čeljustih. Na sebi je imel sako, ki je v srjaco in je nepremakljiva. Oče peterih otrok pa mu je voda zrušila hlebov in svinjak odtrgala in odnesla s seboj. Videl je, da se je zaplaval nekatero ponoči, pa me je med jokom poplavljal bi preskrbel njegovim otrokom hrane. "Pomagajte!", so kričali nesrečni oče, "na koleno vas prosim, rešite mi otroke od smrti!"

materni ni mogoče govoriti. Samo jočejo in ne morejo izgovoriti niti besede. Na njihvih grudi počivajo dojenčki in malčki do dveh let. Debeli jim oblijava solzice, ker mater ne morejo nahraniti. Najbolj žalosten pa je pogled stare in stariče. Spravili so na višja mesta. Kamor so posadili, tam sedijo. Nič jim ne pomaga, samo topo, z izgubljenimi očmi gledajo na to svojo stružansko kotlino, se spreminjeno v jezero. Može kdo izmed njih, da bi odšel krov svoje drage rojstne hiše. Toda, kdo bi jo uzrl, je streha podobna strehi in gleda iz vode.

Najbolje bi bilo, da bi nas skupaj zagnila ta voda," je eden izmed njih. Na streljenjem prosijo: rešite nas! Na splavih prevažajo iz stružanske kotline, kolikor jih nad vodo, seno, da pokrivajo sestradano živino.

Kadar tema zagrne stružansko kotlino, se pošastno gladina jezera. Po govorjenju ognji, znamenje, da se bližuje ubogi poplavljen. Kadar je hiša na bregovih, ki se ni zjela nesrečna voda, so stanovalec. V eni sami kmetki izbiči spi po

dvajset, celo trideset ljudi. Telo ob telesu, na tleh, na golih tleh. Stružanski župan g. Hočevar sam in bivši župan g. Pogorelec, oba poplavljenca in najbolj ugledna domačina, sta se zatekla pod tujo streho. Ko pa zagre naravo gluha noč, je dolina kakor izumrla.

V teku današnjega dne je dobropoljski pomožni odbor odpisal na Struge nekaj tisoč kilogramov koruzne moke in krompirja, kar je potem stružanski odbor razdelil med poplavljenca. Ljudem delijo hrano na prostem. En del jo razdelijo na enem bregu, drugi del pa prepeljejo na vojaških pontonih na drugi breg. Prebivalstvo, ki lačno in premraženo moleduje za hrano, ima edino željo, da bi se pogrelo in za silo nasitilo. Ponekod nimajo niti pitne vode in morajo prenašati pri vsej ogromni množini vode žejo. Obstaja resna nevarnost kake epidemije.

Stružanska fara šteje okrog 1000 duš. Po splošni cenitvi pa je od teh okrog 800 duš brez vsakega krova in doma.

Tudi ostali, ki jim ni voda poplavlja domačije, so zaradi nesreče zelo prizadeti. Dali so namreč na razpolago poplavljenecem ves živež, tako da ni njim ničesar ostalo. — Kakor pri vsaki taki nesreči pa trpijo največ najbednejši: batjarji in mali kmetje. Ti niso imeli svojih domov, zavarovanih, voda pa jim jih je docela uničila. Kolikor je trdnjših, so bili vsaj zavarovani, ostali jim pa bodo tudi domovi, ki so solidnejše zgrajeni.

Smrad grozi z epidemijo
Dobropolje, 26. septembra.

Do nočej je voda v teku zadnjih 24 ur padla v celoti za 15 cm. Sicer se stalno pada, vendar je ljudstvo razočarano nad tako počasnim izginenjem poplave. Porušil se je neki kozolec. Najopasnejše pa je, da se je vse na okrog začel širiti smrad, kar povzroča resne skrbi, da se ne bi razširila bolezen. Treba bo ogrožene družine kakor tudi prestradano živino spraviti proti Dobropolju. Napori so z aprovizacijo, ki pa vendar deluje, le sredstva ne zadostujejo, saj je treba prekrbovati nad 700 ljudi.

Vesti iz Jugoslavije

Smrt pod vlakom. — Dne 22. sept. je ljubljanski potniški vlak povozil v Litiji 9 letno Josipino Kolenčevo, hčerko predilniškega mojstra. Dekle je šlo po kosilu od doma po sadje k nekemu posestniku, popoldne pa se je vračala domov. Morala je čez železniški prelaz, ki ni zavarovan z zaporami. Dekle je morala počakati, da je odpeljal mimo tovorni vlak, potem pa je takoj hotela prestopiti progo. Ni pa opazila, da je prav tisti hip z nasprotni strani pridrvel potniški vlak. Lokomotiva je zadela dekle v glavo ter ji jo razbila. Obležala je na mestu mrtva. Pred štirimi leti je vlak povozil njeno sestro na sosednem prelazu.

Žena zastupila svojega moža
V Zgornji Sv. Kungoti ob avstrijski meji sta živila pred leti dokaj zadovoljno posestnik Josip Divjak in njegova žena Kristina. Njo je kot vdovec vzel za ženo pred nekaj leti, bila pa je za 20 let mlajša od moža. Rodil se jima je en otrok, ki pa je po porodu umrl. Med zakonca je prišlo pogosto do nesporazumov in preprirov, poslabšalo pa se je njuno razmerje posebno še potem, ko se je žena seznanila z nekim delavcem iz Maribora, ki je pogosto prihajal k Divjakom na oblake, ki so veljali ženi. Pred dvema mesecema pa se je ta delavec kar preselil k Divjakovi v hišo ter živel z njo kakor s svojo ženo. Prepriro se vrstili vsak dan. V nedeljo 17. sept. sta se zakonca spet sprila in žena je zagrozila možu, da pojde od hiše. In res je še tisti dan odšla a svojim priležnikom ter pobegnila z njim najbrže čez mejo v Avstrijo.

Doma pa je ostal Divjak s svojo hčerko. Sama sta si akuhala kosilo, a ko je hčerka pokusila gibanice, so se ji zdele grenke in je svarila očeta, naj nikar ne je več. Oče je jedel, a kmalu mu je postalo slabo. Prepeljali so ga

v mariborsko bolnišnico, kjer pa je umrl. Preiakava je dognala, da je bila moka, iz katere je Divjak spekel gibanice, zastrupljena z arsenikom, kar je najbrže storila žena sama, da se znebi starega moža v prid mlajšemu ljubimcu. Oblast je izdala za obema tiralico.

Oba sta bila aretirana že čez dva dni v Avstriji v graški okoličnici ter ju bodo poslali čez mejo v mariborske zapore. Divjakova hčerka je zaradi male količine poružene hrane samo zbolela, a je že čez dva dni okrevala popolnoma.

Ubil ga je, ker je bil Sokol. — Kovač državne železnice Anton Grojzdek je bil lani decembra zaboden v vrat in sicer v Podgorici v ljubljanski okoličnici (Posavje). Zabodel ga je krojaški pomočnik France Zajc iz Podgorice pri Črnučah. Med njima je prišlo do prepira, ki se je končal s tem, da je Zajc zabodel Grojzdu nož v vrat tako, da mu je rezilo prerezalo tudi pljuča. Nekatere priče pri sedanjih sodni obravnavi so izpovedale, da je Zajc sovražil Grojzda, ker je bil ta Sokol. Obtoženec se brani s silobranom, češ, da je bil v nevarnosti in da je mahnil z nožem, ne da bi meril. Sodišče ga je obsodilo na poldrugo leto strogega zopora.

Umrli so: v St. Jurju ob Taboru upokojeni zdravnik dr. Viktor Slaninik, na Bledu Gianina Mys, v Mariboru 27 letni poštni uradnik Stanko Antončič.

Za občinske volitve se pripravljajo na vseh koncih in krajih. Pripravljajo se posebno organizacije državne nacionalne stranke, kjer so včlanjeni predvsem od države odvisni ljudje: državni uradniki, nameščenci itd. Želja vlade je gotovo, da dobi ta stranka večino občin v svoje roke, zato bodo napeli vse sile, da zmaga. Ponekod bodo zato postavili več kandidatnih list, da s tem razbijejo glasove na več svojih skupin, in bo tako bolj verjetno, da ena teh list dobí večino, s tem pa tudi že dve tretjini obč. odbora. Za volitve pa se pripravljajo v mnogih krajih Slovenije tudi skupine, ki so si nadele ime "gospodarska skupina." Po večini se skrivajo za to "gospodarsko skupino" klerikali, ki je videti že po "Slovanu," da se pripravljajo na volitve z vsemi silami. Pri skupščinskih volitvah so klerikalci razglasili za parolo bojkot, pri občinskih pa so napovedali voilno borbo. Vsaj slovenske občine bi radi po večini obdržali oz. dobili v svoje roke. Kar je namreč bilo odločno klerikalnih občinskih odborov, so bili zadnja leta odstavljeni. Do teh svojih mest upajo priti zdaj z volitvami. Sestavljanje kandidatnih list pa jim menda kljub neekstiriranju stranke bolj uspeva kakor pa režimovcem. Jugoslovanska nacionalna stranka namreč v mnogih občinah s silno težavo in mnogimi prepriro sestavlja kandidatne liste. Za nosilce predlagajo osebe, ki celo pri njenih pristaših niso v čast, ker so mnogi od njih zadnja leta izrabljali njim ugodni položaj. Zdar, ko gre za volitve, si take stvari očitajo, in iz teh očitkov in preprirov ne pridejo nikamor. Kakor smo že zapisali, se klerikalci pripravljajo, vprašanje pa je, ali jim bodo sodne oblasti potrdile kandidatne liste, ki bodo očitno klerikalne. Bomo videli.

Opozicija proti sprejetju Amalgamated v ADF

Konservativni voditelji se boje militantne krojaške unije

Washington. — (FP) — S pridruženjem Amalgamated Clothing Workers unije Ameriški delavski federaciji ne gre tako gladko kakor so kazala prvotna poročila o zblizanju pred več tedni. Na konvenciji vodi veliko opozicijo proti njenemu sprejetju United Textile Workers unija oziroma njeni voditelji.

John J. Manning, voditelj te unije in načelnik union label departementa federacije, je rekel, da so vse govornice o pridruženju Amalgamated izvite iz trte in da ta unija še ne bo sprejeta v federacijo. Poleg United ji nasprotujejo tudi voditelji nekaterih drugih unij.

Starokopitni voditelji se boje Amalgamated v federaciji, ker je ta unija militantna in progresivna ter industrijska povrh. Pod svoje okrilje sprejema vse delavce v industriji za moške obleke. Poleg krojačev ima včlanjene tudi voznike, strojnike in uradniške osebe. Opozicija insistira, da mora vse člane razen krojačev oddati prizadetim unijam. Dvomljivo pa je, da bo Amalgamated na to pristala, ker bi bila oslabljena njena moč.

Pogajanja o jurisdikcijskih vprašanjih še niso končana. Obnove se po konvenciji. United Textile, ki je med najkonservativnejšimi unijami, ji nasprotuje, ker jo še vedno smatra za dualno unijo, dasi ima Amalgamated dvakrat toliko članov kakor United.

Premogovni pravilnik pobija stavke

Rudarji lahko pustijo delo, ne smejo pa stavkati; tudi operatorji ne smejo izpreti rudarjev

Washington, D. C. — (FP) — V smislu premogovniškega pravilnika, 5. sekcije, so vse stavke in izpori zabranjeni v premogovniški industriji in morajo biti vsi spori predloženi razsodilšču. V smislu splošne pogodbe to velja do prihodnjega aprila, ko poteče pogodba.

Donald Richberg, pravniški svetovalec Nire, je rekel, da v smislu te točke rudarji ne smejo stavkati, lahko le pustijo delo posamezno ali pa kolektivno. Ta legalistična interpretacija situacije najbrže ne bo "razjasnila," ampak bo povzročila marsikatero konfuzijo v premogovni industriji, katero bodo operatorji lahko izrabili v svoj prid.

V smislu kolektivnih pogodb, ki so bile sklenjene med unijo in operatorskimi asociacijami, je za vsak dan stavke naložen dolar kazni za vsakega rudarja. Če rudarji zastavkajo, jim to kazen odtrgajo pri plači, če pa jih izprejo operatorji, jo plačajo sami, to je delodajalec.

S to Richbergovo interpretacijo se bodo delodajalci sedaj lahko iznebili stavkarjev, ker jim daje moč, da jih smatrajo avtomatično za odslovljene.

Glede točke o kazni za "nelegalno" stavko, vprašanje ni no-

vo, ker je to določbo vsebovala tudi jacksonvilska pogodba, ki je bila sklenjena po generalni stavki leta 1922. Nova pa je Richbergova interpretacija, ki stremi za "discipliniranjem" rudarjev.

V prejšnjih letih je pogodbeni klavzula o kazni v praksi veljala le za rudarje, namreč so kazeni le rudarji plačevali, ne pa operatorji, dasi je točka teoretično veljala tudi zanje. Posebno ni veljala za tiste operatorje, ki so prelomili pogodbo in 1923 pričeli krušiti unijo. Tudi pod novo pogodbo in pravilnikom najbrže ne bo drugače, ker operatorji pod eno ali drugo pretvezo lahko provocirajo rudarje na stavko, jih kaznujejo z globo ali pa enostavno odslove. To pa najbrže ne bo prineslo miru v premogovno industrijo, ampak še večjo militantnost rudarjev.

Norman Thomas opozarja na pribhajajoči fašizem

Današnje ekonomske razmere vodijo v formo ameriškega fašizma

Chicago. — Ameriška forma fašizma, na zunaj drugačna od nemške in italijanske forme, vendar bistveno fašistična, se lahko porodi iz današnje ekonomske in socialne situacije v Združenih državah, je rekel Norman Thomas, socialistični predsedniški kandidat pri zadnjih volitvah, ki je govoril pred dijakimi čikaške univerze v ardo zvečer.

Govoril je o obnovitvenem programu Rooseveltove administracije in dejal, da največja nevarnost v tem programu za delavce je, ker nima za seboj socialne organizacije. Ameriško delavstvo bi moralo biti organizirano v močni politični organizaciji in obenem v močni združni organizaciji. Obe taki organizaciji bi zavrnovesili upravno in zakonodajno stran ter ekonomsko (kontrola cen potrebščinam) stran dežele v korist delavstvu. Ker delavci nimajo takih organizacij, se Nira-pomiče v smer delodajalske kontrole in to izvajala ameriško formo fašizma.

"Nikar se ne varajmo," je rekel Thomas, "da je Amerika s svojo tradicionalno demokracijo varna pred fašizmom."

Čikaški gangeži se spet pobijajo

Chicago. — Podzemski gangeški svet v Chicagu je spet v paniki. Tajnostne eksekucije prominentnih gangežev so spet v teku. Panika je završala pred nekaj dnevi, ko je policija po desetih mesecih prišla na sled banditom, ki so v zadnjem decembru oropali poštno sle sredi downtowna in odnesli \$250,000 v bondih. Obtoženih je okrog 30 oseb, med temi več prominentnih politikov in businessmanov, ki so uropane bonde razpečavali. Takoj po tej obtožbi so našli odličnega klubmana E. B. Lebensbergarja mrtvega v njegovem stanovanju. Vprašanje, če je bil samomor ali umor, še ni rešeno. Dva dni po tistem je na ulici padel Gus Winkler, drugi prominentni gangež; napadali v avtu so izstrelili vanj 75 krogel in izginili. Zdi se, da so vse priče med gangeži, ki kaj vedo o omenjenem poštnem ropu, v smrtni nevarnosti.

Hitler ima pomočnike v Ameriki

Daily Worker objavil senzacionalno pismo, ki je bilo poslano Hitlerju iz Amerike

New York. — (FP) — Da ima Hitler svoje agente tudi v Ameriki, ki med ameriški Nemci rapidno grade fašistično mrežo in vodijo propagando proti Židom in radikalcem, pokazuje fotostatična kopija pisma, katerega je objavilo glasilo komunistične stranke Daily Worker.

En odstavek tega senzacionalnega pisma, ki je bilo poslano iz urada Prijateljev nove Nemčije, nacistične organizacije v Ameriki, glavnemu uradu fašistične stranke v Berlinu, se nanaša tudi na tekočo obravnavo v zadevi požiga nemškega parlamenta. Odstavek se glasi:

"Za Van der Lubbeja ni mogoče najti prostora tukaj (v Ameriki); najbolje je, da ga vržete z ladje v ocean, ko bo na poti v kakšno drugo državo. Koga pa mislite obesiti v Nemčiji namesto njega? Popolnoma se strinjam z vami, da bi prokletim komunistom v Leipzigu dali injekcijo sifilisa. Potem bi lahko rekli, da izvira komunizem iz sifilističnih možganov."

Trgovci se si v laseh glede pravilnika

Vlečejo vsak na svojo stran. Kaj vlada napravi s konzumenti?

Washington. — (FP) — Na otvoritvenem zaslišanju, ki je v teku o tem pravilniku za trgovino z živežem, je bilo najzanimivejše kavsanje med zastopniki raznih trgovskih organizacij in podjetniki. Zastopniki trgovcev so rekli, da reprezentirajo osem milijard letnega prometa.

Zaslihanje vodi poljedelski departament oziroma administracija za izvajanje poljedelske zakonodaje, pod katero odkrije spada vsa živežna industrija. Tovarnarji za konzerve sadja in rib ter "procesorji" so takoj zagнали vrič, da jih nimajo pri zaslišanju pravice zastopati uradniki trgovskih asociacij. Nikdo ne zaupa nikomur, ker so na tehnični veliki profiti.

Največja sporna točka v predloženem pravilniku je določba, ki trgovcem prepoveduje prodajanje gotovega komada pod izgubo, tako zvanega "vodnika." "Vodnika" se posebno poslužujejo verižne trgovine, ki vodijo "razprodajo" gotovega komada radi tega, da s to vabo privabijo čimveč odjemalcev v trgovino. Pravilnik prepoveduje to prakso.

Nadalje prepoveduje tudi prodajanje pod izgubo. Za veletrgovce določa, da kosmati dobček ne sme znašati manj ko 2,5%, za trgovce na drobno pa 7,5%. Mnogim trgovcem se to zdi prenizka vsota.

Na drugi strani si je pa poljedelski tajnik pričel beliti glavo, ker ta klavzula odpira pot novemu profitarstvu. Če pravilnik določa le minimalno ceno, ne pa maksimalne, tedaj je na široko odprta pot ne le visokim cenam, nego tudi dolgi verigi prekupčevalcev posebno med veletrgovci, ker izključuje izgubo.

Poleg vsega tega pa so farmerji zagrosili z novo stavko. Predsednika je te dni obiskala deputacija National Farmers' unije in mu povedala, da so farmerji v 21 državah pripravljene na stavko, če vlada kmalu ne dvigne njih kupne sile. Tajnik unije E. E. Kenedy je rekel, da je dvignjenje cen potrebščinam, katere morajo farmerji kupovati, pobralo skoraj vse pridobitve in so farmerji tam, kjer so bili pred zvišanjem cen farmerskih produktov.

Švinjako meso za brezposelne

Washington. — V zadnjem času je vlada poslala pomožnim odborom 467 vagonov švinjine za brezposelne. Meso je od prasičev, katerih je vlada kupila nad pet milijonov, da zviša cene švinjam. V zalogi ima 100,000,000 funtov mesa. Do sedaj so ga prejele države Ohio, Michigan, New York, Texas, Kentucky, Oklahoma, Indiana in nekatere države na jugu.

"Inflacije še ne bo," je povedal poljedelski tajnik Wallace (na levi) veletrgovcem z hitom na sestanku v Chicagu. Bankirji so proti inflaciji in to je glavni vzrok.

Louis Adamski

SMEH V DŽUNGLI

AVTIOBIOGRAFIJA AMERIŠKEGA PRISELJENCA
Poslovenil Stanko Leben

Oče je dejal, da mi je v veliko čast, ker sem sprejet pri jezuitih. Srečo da imam v življenju. Jaz pa ga skoraj nisem slišal, komaj sem se dotaknil jedi in pijače.

Potem sem sredi obeda, sledeč nenadnemu in slepemu nagibu, vstal izza mize ter zamrmral, da moram na stran in da se bom vrnil čez nekaj minut. Postal sem na dvorišču. Vse okoli se je razširjal prijeten, zdrav vonj; iz gostilne je dihala po vinu in po sveže kuhanih jedeh, kar vse se je mešalo z duhom po konjih in gnoju, po senu in ovsu, po tobakovem dimu in kmetijskih telesih. Pripeketa je nova tropa konj, ki so v pričakovanju krmiljenja začeli presunljivo rezgetati. Bil je lep dan. Gorko in svetlo je sijalo jesensko sonce. Kmetje so pokladali živini, čikali, kadili, pljuvali, zbijali šale, se smejali, razpravljali o svojih opravkih v mestu. Bili so visokorasi, krepki možje s polj in iz gozdov, dolinci in gorjanci, močnih, utrjenih teles, zarjavelih obrazov; preprosti, trezni možje kakor moj oče. Ogovarjali so svoje konje, jim prijazno očitali ter jih mehko karali, češ, da razsipajo oves in da seno razmetavajo po tleh; z ljubeznijo so trepljali živali po hrbtih in po bokih, jih tapljali po trebuhih.

V meni se je odločilo. Ne bo me videla jezuitska šola! Naj sedi oče v gostilni. Oče nima prav. Vse v meni mi je prigovarjalo, da nisem rojen za duhovniški poklic. Nenadoma sem bil v srcu trd in nelzprosen; v meni je zazvalovilo kruto čuvstvo zadovoljstva. Naj le sedi tam!

Počasi sem koračil čez dvorišče med konji, vozovi in kmeti. Mimogrede me je oplazil konjski rep.

Stopil sem na cesto, jo zavil okoli vogala gostilne, potem pa prišel teči, kar so me nesle noge. Ko mi je zmanjkalo sapa, sem se zavrl v teku in pričel ubirati pot s hitrimi koraki. Ubral sem veliko cesto, ki vodi iz mesta na Dolensko preko polj in gozdov in skozi mnogoštevne vase.

Konec šole. V Ameriko pojdem. Nisem še vedel kako, toda vedel sem, da pojdem.

VIII

V Ljubljani me je iskal oče vse popoldne. Le nekaj kilometrov sem šele hodil po veliki cesti, ko je privozil mimo kmet, me vzel na voz in me potegnil do Blata. Namenjen je bil nedaleč od naše vasi.

Ko sem prišel domov, je bila že tema. Oče se je vrnil z vlakom že pred eno ali dvema urama.

Komaj sem stopil čez prag, že je zatreskalo in zagrmelo. Oče je pobesnel ter me hotel namlatiti, mati pa je prosila, naj me pusti samega. Meni pa je dejala, naj grem v svojo podstrešnico.

Šel sem. Takoj mi je mati prinesla nekaj malega večerje. Bolelo jo je, razburjena je bila in potrta, vendar je skušala biti do mene ljubezniva in dobra kakor vedno.

"Jej," je dejala. Potem me je pustila samega.

Ko sem jedel, je oče spodaj lopotal z vrati; jokali so mlajši otroci, preplašeni od njegove jeze. Slišal sem tudi, da oče kriči nad materjo, ki se je trudila, da bi ga pomirila.

Čez nekaj časa se je mati vrnila k meni v sobo.

"Kaj pa nameravaš, sin?" me je vprašala spokočno.

"V Ameriko hočem."

Zdrznila se je in me preplašeno pogledala.

"Nikarte skrbeti, mati," sem ji rekel. "Nič se mi ne bo zgodilo v Ameriki." Misli sem na Janka Radina in na najine pogovore o Združenih državah. "Vem, da je Amerika za nekatero slab kraj, jaz pa se bom že znal očuvati tamkaj."

"Samo v rudnike ne hodi — samo pod zemljo nikar," me je prosila.

"Seveda ne." Spoznal sem, da je bila že voljna, da se je že sprizajnila z mislijo, da pojdem.

"Kako pa vendar hočeš tjakaj?"

"Morda s Petrom Molkom," sem odgovoril. "Sedaj, ko se mu je zdravje popravilo, se misli vrniti. Mogoče mi bo oče posodil denar za prevoz. Vrnil mu ga bom iz Amerike."

Mati je molčala in me gledala. Vdana v uso, kakršna je bila, si je sama pri sebi najbrže mislila, da bi bilo vsako prigovarjanje, naj ne hodim, zaman; vse je kazalo, da vem, kaj hočem. Sedaj seveda ne bo nič iz mojega duhovskega poklica; ona pa je brez dvoma že pripovedovala ženam po vasi, da bo njen sin duhovnik. Sedaj je razočarana in jo boli. Toda bila je iz kmetijskega rodu in kmetje si naglo opomorejo od najhujšega udara.

Ko sem pozno ponoči ležal v svoji podstrešnici in nisem mogel spati, sem slišal, kako sta se oče in mati pogovarjala spodaj v hiši.

Naslednjega jutra je bilo zopet vse mirno in spokočno. Minil je vihar. Oče in mati sta prenašala udarec, ki ga jima je zadal otrok, z nezavednim dostojanstvom preprostih ljudi. Moj izgon iz šole in potem moje svojeglavo upiranje, ko je bilo treba oditi v jezuitsko šolo, sta imela nanju v bistvu isti učinek kakor huda toča zgodaj v minulemu poletju, ki je nekega poznega popoldneva v nekaj trenutkih uničila skoro ves poganjajoči krompir in vse mlado žito. Tedaj sem videl mater nepremično strmeti v vrtnice toče, ki je tolkla po mladem rastlinju. Jokala je in z blagoslovljeno vodo škropila s hišnega praga, dočim je oče stal ob njeni strani ter v isti sapi molil in klel. Toda potem se je nevihta razvlekla, v nekaj trenutkih je zopet posijalo sonce, mati je nehala jokati, oče pa ni več molil in klel. Pol ure zatem sta že odšla na polja, da bi pregledala škodo. Jaz sem hodil z njima. Nenadoma se je žalostni materin obraz razjasnil. "Poglejta," je pokazala, "tu pa toča ni pobila skoro ničesar. Mimo je šla. Vse to bo zopet pognalo." Nasmehnila se je očetu, potem meni. "Da," je pritrdil oče, "to bo zopet pognalo —"

Ko sem onega jutra prišel iz podstrešnice, mi je mati dejala preprosto:

"Oče pravi, da ti je voljen dati denar in da lahko greš v Ameriko, pa Bog te blagoslovi, sin moj."

TRETJE POGAVLJE

V Ameriko

I

"Niagara" je odplula iz Le Havra v Franciji. Bila je stara ladja, po obsegu rajši majhna, ki je zvečine prevažala izseljence. Potniki v podpalubju so bili po večini Poljaki, Slovaki, Čehi, Hrvati, Slovenci in Bosanci, med njimi bolj redko posejani Židi, Grki, Turki, Nemci in avstrijski Italijani; fantje in možje v srednjih letih, žene in otroci vseh starosti, nekateri v slikovitih narodnih nošah, vsi skupaj pa namenjeni v Obljubljeno deželo. Le nekaj malega se jih je vračalo v Ameriko z obiska v domovini; le-ti so večnoma potovali v drugem razredu.

(Dalje prihodajše.)

čilno potezo in takrat se je človek priselil na Finsko in v Skandinavijo kot nosilec kulture iz stare kamenite dobe. Od l. 6000. so se začeli razširjati gozdovi z mešanimi listnatimi drevjem, podnebje je bilo kakšnih 6000 do 7000 let toplejše nego danes. Nova človeška plemena so prihajala z višjimi kulturami v te kraje, med njimi okrog 3500. od zapada zanimivo ljudstvo, ki je postavljalo dolmene, "ajdovske grobove". Ob začetku bronaste dobe so prišli tudi prvi Arijci, predniki današnjega bellega plemena, Keiti in drugi, pozneje Germani, ki so obvladovali te zemlje v dobi železa, v zadnjem tisočletju pred našim štetjem. Ob tem času se je podnebje poslabšalo, rastlinje in živalstvo je začelo prožiti sedanjico, prihajala so nova plemena, med njimi Slovani, in vsa nadaljnja zgodovina Balta in njegove okolice nam je znana.

Nova raziskovanja prof. Voronova

Obisk njegove opičje farme. — Izopic: zdravilo proti raku?

O gradu Grimaldiju pri Mentonu, kjer ima prof. Voronov svojo znamenito "opičjo farmo", smo pred nedavnim že obširneje poročali. Ob tej priliki smo tudi povedali, da se prof. Voronov ta čas ne bavi več toliko s problemom pomlajevanja, ki ga je napravilo slavnega po vsem svetu, kolikor z raziskovanjem drugega problema, ki človeštva ne zanima skoraj nič manj, z raziskovanjem raka.

Dejansko so danes, razen mladicev, vse opice, ki jih redi znameniti učenjak na svoji farmi, inficirane s klicami najstrašnejše bolezni, bolezni raka. Na zunaj jim tega ni še nič videti in bo trajalo še najmanj leto dni, da bo mogoče kontrolirati posledke teh eksperimentov, o katerih pa prof. Voronov prav nič rad ne govori, zlasti pa ne v takem smislu, da bi dajal kaj upanja za odkritje nove metode, ki bi dokončno odpravila to bolezen s sveta. Nekega novinarja, ki ga je pred kratkim posetil v njegovem gradu, je prof. Voronov na vprašanje glede bistva njegovih eksperimentov zavrnil, da mu baš o tem ne more ničesar povedati.

"Ničesar ne morem objubiti, dokler ne vem, da bo res dobro," je dejal sloviti pomlajevalec. "Morda se bo izkazalo, da nismo šli po pravi poti. A takšna odgovornost je v tem, vzbujati v milijonih trpečih ljudeh upanje, ki se potem ne more izpolniti. Se spominjate primera tistega ameriškega profesorja, ki bi ga njegovi pacienti skoraj linčali, ker je zmotno, čeprav v dobri veri, trdil, da je našel pravi način za ozdravljenje raka? Na zadnje se je izkazalo, da je bil ozdravil samo osebe — ki sploh niso bile nikoli bolne za rakom, dočim je bil napram pravim bolnikom seveda brez pomoči. A kakšno razočaranje je zavladalo med tisoč bolnikov, ki so prišli iz vseh dežel sveta k njemu in so ugotovili, da ne ve nič več nego vsi ostali zdravniki!"

O svojih eksperimentih z rakom profesor Voronov torej ne govori rad. Obiskovalcu je povedal le to, da mu je uspelo ugotoviti fiziološke okolščine, v katerih se rak razvija. Obolenje nekaterih opic je pokazalo, da je na pravi poti, a to je še premalo, da bi mogel napraviti točne sklepe. Njegove opice so doslej tako rekoč še principialno inficirane, a še nič ne ve, kako bodo na infekcijo reagirale. Če bodo pa eksperimenti imeli uspeh, tedaj bo znanost prišla velik korak naprej, kajti opice so med vsemi živalmi človeku najbližje in rezultati z njimi veljajo skoraj v isti meri tudi za človeka, na vsak način pa so zanesljivejši nego rezultati z morskimi prašički, miši in drugimi nižjimi živalmi.

"Kaj pa vaši eksperimenti s pomlajevanjem? Ali ste jih popolnoma opustili?" je vprašal obiskovalec.

V tem področju eksperimenti sploh niso več potrebni, je odvrnil prof. Voronov. Ugotovili so vzroke nekih prejšnjih neuspehov in jih odpravili, s tem pa je stvar rešena. V zadnjih

Demonstracije proti hitlerizmu v Nemčiji v Philade. Mary Brooks se je priklenila k stebri na ulici, da je lahko rila, dokler je policija pilila okove.

časih so namreč odkrili, da ima pri pomlajevalnih operacijah veliko vlogo krvna skupina. Opica, ki ji odvzamejo žleze, in operiranec morata pripadati isti krvni skupini, drugače učinkuje kri druge skupine kakor strup. Opice se delijo po novejših ugotovitvah isto tako v štiri glavne krvne skupine kakor človek, težava je le v tem, da pripadajo posamezne vrste samo nekaterim teh skupin, druge pa drugim in da je treba polskati iz vsake vrste primerne eksemplarje, kajti drugače njihovih presajene žleze ne dobe prave hrane in odmrejo. S tem pa so dobile pomlajevalne operacije tudi svojo pravo podlago, na kateri ne morejo ostati brez uspešne.

V ostalem je s pomlajevalnimi operacijami žensk, ki so dolgo časa kazale najmanj uspeha, nekaj podobnega. Razen na isto krvno skupino, so ugotovili, je treba paziti tudi na to, da se presadija razen jajčnika tudi obe stranski žlezi, tiroidna in pljuvertna žleza. Odkar operirajo na tej podlagi, ni nobenih neuspehov več. Po vsaki operaciji se javi simptom, ki je najbolj odličen kot dokaz za resnično pomladitev: tudi menstruacija, ki je operiranka že dolgo ni več imela, se po operaciji znova vrne.

Nesrečna ljubezen

"Kaj je pa bilo vašemu možu, da je tako hitro umrl?"
"Oh, veste, gospa: ljubezen pa pijača..."
"Kaj, ljubezen tudi? Koga je pa ljubil?"
"Pijačo!"

ZA BOŽI

Potovanja v Slovenijo preko Hrvatske in nekaterih letnih spretnosti modernem ekspanziji

"ILE DE FRANCO"

NOVEMBRA 25 in DECEMBRA 2

"CHAMPLAIN"

DECEMBRA 2

Čisto moderne kabine. — Dobra Niska cena v vse kraje Slovenije. Za pojasnila se obrnite na naše ali na

French Line
306 N. Michigan Ave., Chicago

Najmlajše evropsko morje

Zgodovina Vzhodnega morja — "otroka" ledne dobe

Baltsko ali Vzhodno morje je najmlajše evropsko morje. O tem nas prepriča že preprost pomislek. V ledni dobi so segali skandinavski ledniki do srednje Nemčije in so pokrivali tudi ozemlje današnjega Balta, ki ga tedaj ni moglo biti. Pred ledno dobo pa je bilo to ozemlje kopnina. Šele po predzadnjem navalu skandinavskih lednikov v severno Nemčijo, t. j. potem, ko so se že spet umaknili, je vdrlo morje prvič v ozemlje severne Nemčije, zapadne Prusije in Poznanja. To je bil dosti manjši predhodnik današnjega Balta, ki je pa izgubil, čim so v zadnji ledni dobi navalele spet ogromne mase skandinavskega ledovja v severnonemško nižavo in jo pokrili več nego 1000 m na debelo (na podoben način je od lednikov danes pokrit na primer Greenland).

Ko so se ti ledniki spet začeli umikati, je nastalo iz njihovih talečih vodovij ogromno celinsko jezero, ki je bilo dosti večje nego sedanji Balt. Zgodovina tega jezera, nastop njegove favne in flore je ostala zabeležena tako rekoč za vsa poedina leta kakor pri letnih krogih drevov v plasteh usedlin, ki so se ustav-

ljale na njegovem dnu. Poletni so bile usedline večje in bogatejše, pozimi finejše, kar se da ugotoviti še danes. To tako zvanemu Baltsko jezero, ki je bilo sladkovodno, je nastalo nekako v 15 tisočletju pred našim štetjem. Južno obrežje mu je bilo nekaj severneje nego danes, severno je tvoril južni rob skandinavskega ledovja. Pod vplivom čedalje toplejšega podnebja se je ledni rob čedalje bolj umikal in nekako okrog l. 9100. je Baltsko ledno jezero doseglo svojo največjo površino. Segalo je deloma tudi preko južne Švedske in na vzhod do današnjega Onegaškega in Ladoškega jezera. Na zapadu je imelo bržkone skozi Veliki Belt iztok v ocean, kajti njegova gladina je bila precej višja od oceanske.

Tako je ostalo kakšnih 600 do 700 let, ko se je začel ledni rob pomikati še bolj nazaj. Okoli l. 8000. je dobilo jezero mahoma nov iztok v ocean preko južne Švedske in njegove vodovje se je razlilo v takani množini in s tako katastrofalno naglico proti Kattegatu v ocean, da se je njegova gladina v nekoliko mesecih znižala za 30 metrov, dokler ni postala enaka gladini oceana. S tem je dobilo slano vodovje dostop vanj in jezero je postalo "morje", ki je ostalo takšno kakšnih 400 do 500 let.

Kopnina, ki je ni težila več ogromna ledna skorja, se je začela potem dvigati, morje je izgubilo zvezo z odprtim oceanom

in je postalo spet veliko celinsko, sladkovodno jezero. Bilo je tudi dosti večje od današnjega Vzhodnega morja. Imelo je manjše iztoke v Kattegat.

V naslednjih stoletjih se je zgodilo, da so se stali ogromne celinske ledne mase, ki jih je ostavila ledna doba, tudi po ostali zemlji in oceansko vodovje se je zvišalo za več nego 50 m, 5000 let pred našim štetjem je zato preplavilo nizke prageve danskih sundov in vdrla v kotlino Baltskega jezera, ki je postalo spet slano morje. Tokrat dokončno. Nastalo je Baltsko morje, ki je imelo kakšnih 1000 let pozneje največjo razsežnost in največjo slanost, potem pa se je začelo zaradi vzdigovanja skandinavskih in finskih tal spet oziti, dokler ni doseglo okrog l. 2000. pred našim štetjem, ob začetku bronaste dobe, v vseh bistvenih potezah današnje oblike in se spremenilo zaradi zožitve danskih sundov, ki so ga vezali z oceanom, v polsladko morje.

Prav tako pestra in spremenljiva kakor zgodovina tega morja je bila zgodovina njegove kopne okolice. Okrog l. 15.000. je bilo to povsem arktično ozemlje z ledniki, tundrami in podobno. Samo na zaščitenih krajih so se razprostirali manjši gozdovi brez, ki so se začeli okrog l. 8000. z izboljšanjem podnebja hitro širiti obnem z borovjem. 1000 let pozneje je dajalo razsežno leščevje tem delom zna-

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča d

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrva slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLAN S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vas pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cena zmerna, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTER

2637-59 So. Lawndale Avenue
Telefon Rockwell 4994
Chicago, Ill.

Tam se dobo na željo tudi vse ustrezne pojasnila